

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

Acte de commemoració del 75è aniversari de l'exili republicà

Palau del Parlament, 19 de juny de 2014

La presidenta

Honorable consellera Munté; vicepresidents de la mesa; secretari; president Benach; senyor Enric Pubill, president del consell de participació del Memorial Democràtic; presidents de grups parlamentaris i portaveus parlamentaris; senyores diputades i senyors diputats; membres del cos consular; entitats memorialistes; autoritats; director general de relacions institucionals i amb el Parlament; director del Memorial; senyora Trueta, senyora Alonso, senyor Bladé, senyor Rosell, testimonis de l'exili a França, Anglaterra, Mèxic, Rússia i Amèrica del Sud, cloem l'acte institucional de commemoració del setanta-cinquè aniversari de l'exili republicà, organitzat per acord de la mesa del Parlament i a petició de tots els grups parlamentaris.

Malauradament, fa tres quarts de segle Catalunya va viure el seu exili, la seva retirada, la seva diàspora cultural, la seva crisi humanitària de primer ordre. Va haver de viure, amb un dolor profund i enmig d'una derrota sense pal·liatius, el drama individual i familiar de tantes i tantes persones que van haver d'abandonar les seves llars, les seves poblacions, les seves activitats professionals, els seus projectes vitals. Persones que, a corre-cuita, van haver de deixar-ho tot per no perdre l'essencial: la vida, la dignitat, el futur.

La Jonquera i el seu Museu de l'Exili són punts importants per recordar l'exili del 1939, juntament amb tantes vies i tants camins que van ser testimoni de l'èxode precipitat i agònic de multitud de persones. Totes aquestes vies i aquests camins esdevenen punts geogràfics clau del relat d'una desfeta col·lectiva. Les pedres guarden la memòria de vivències dantesques, humiliants, doloroses; per tot el que

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

es deixava enrere, per la cruesa i la incertesa dels moments soferts i pels panorames de devastació personal i familiar que es vivien i s'albiraven.

En nom del Parlament de Catalunya i del conjunt de la nostra societat, vull proclamar de viva veu unes paraules de consciència, de respecte i d'honor per les persones catalanes que, més enllà de sigles, conegueren l'exili i els seus camins durant aquells anys foscos de la nostra història col·lectiva. Pere Quart, als darrers versos de "Corrandes d'exili", reflecteix molt clarament la magnitud de l'esguerro moral que va comportar el fet d'exiliar-se. Els seus versos deien així: "Una esperança desfeta, / una recança infinita. / I una pàtria tan petita / que la somio completa."

Quants actes puntuals de desesperació no es deurién produir durant la retirada i l'exili, agreujats per un mateix i immens sentiment de vulnerabilitat, d'urgència i de pèrdua. En tot cas, la història ens recorda que aleshores, el 1939, es va evidenciar la derrota temporal d'uns valors i d'uns ideals, però no pas la seva anihilació. Perquè, al capdavant, la democràcia, la llibertat i la pau, amb la seva superioritat moral, han vençut els totalitarismes de tot signe, la violència i l'opressió.

Qui podria ignorar, en un acte i en un espai de democràcia com aquests, la figura i la trajectòria insignes del ciutadà i músic Pau Casals, icona de pau i de dignitat personal i d'un poble, i la seva oposició frontal al franquisme, al totalitarisme i a les dictadures? Durant la retirada d'aquells mesos del 1939, però, hi va haver moltes persones els noms de les quals no coneixem que van tenir actuacions destacables, heroiques i exemplars. També hi va haver actituds personals i col·lectives conegudes, potser no prou, que mereixen ser destacades ara i aquí com a exemples de solidaritat envers les persones i les famílies en una situació d'extrema vulnerabilitat, en unes circumstàncies tan difícils com les viscudes el 1939 i els anys següents. Podríem parlar del poble de Mèxic i la seva acollida fraterna de tants i tants refugiats catalans, i de l'estat, una acollida que li va valdre ben merescudament la medalla d'or de la Generalitat l'any 2009. O podríem referir-nos a la Maternitat d'Elna, fundada el novembre del 1939, i al miracle d'humanitat que va saber propiciar al Rosselló la suïssa Elisabeth Eidenbenz. O Joan Peiró, que

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

tenint solucionada la seva sortida personal va preferir quedar-se a la França ocupada per auxiliar altres refugiats catalans, fins que fou arrestat per la Gestapo i extradit a Espanya, on fou executat.

No s'entén la Catalunya d'avui sense constatar que tots vam perdre, el 1939; sense tenir ben present aquesta Catalunya d'ahir, resistent i exclosa, la que va sofrir l'exili, també l'exili interior. De la mateixa manera que hem de recordar sempre amb gratitud que la Catalunya d'avui i les seves institucions democràtiques són hereves i deutores de la mestra Nativitat Yarza, primera alcaldessa republicana de Catalunya, i de tants altres càrrecs electes, ciutadans que volien viure i progressar en llibertat i que van haver d'experimentar el dur i amarg exili, en què en molts casos van morir, sense viure, per tant, el retorn a casa.

Permetin-me una referència final de caràcter institucional. També conegueren l'exili cinquanta-nou diputats del Parlament de Catalunya i diversos funcionaris de l'administració parlamentària. I vull esmentar el molt honorable senyor Francesc Farreras i Duran, sisè president del Parlament i darrer president del Parlament a l'exili, que va signar a Cuernavaca, a l'estat mexicà de Morelos, la carta de renúncia i va facilitar així la continuïtat històrica i democràtica de la cambra.

Tenim el testimoni vital de persones exiliades. Les seves paraules, les paraules de la Montserrat, de la Teresa, d'en Jordi i de l'Artur són paraules fetes memòria. Aquest testimoni s'ha de conservar. El Memorial Democràtic –al director del qual hem d'agrair la seva col·laboració en el disseny d'aquest acte, com a totes les persones que hi han participat–, les entitats memorialistes, i d'altres, hi han de fer el seu paper, cabdal. Aquest testimoni s'ha de difondre, s'ha d'honorar pel que té de part trista de la nostra història.

Però, a la manera de les curses de relleus, tenim un altre testimoni: el testimoni dolorós, digne, exigent, que ens han traspassat les dones i els homes de l'exili que és el seu sofriment i la seva lluita fets exigència moral per tothom, i que ens crida a no abaixar la guàrdia, a no abaixar mai la guàrdia en la qualitat democràtica, en la concòrdia, en la cohesió nacional i social, en la justícia social, perquè mai més ningú no hagi de tornar a fugir del país.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

S'ha arribat a escriure, atesa la magnitud de la tragèdia viscuda llavors, que el 1939 Catalunya es va exiliar. Caldria que poguéssim concloure que el 1980, el 2014 i més enllà Catalunya es va retrobar i va fer, junta i en concòrdia, el camí cap a la realització plena en democràcia i llibertat. Ens ho mereixem. S'ho mereixen les generacions que vindran. S'ho mereixien, sobretot, tantes vides malmeses pels estralls de la guerra civil, la dictadura i l'exili.

Montserrat, Teresa, Jordi, Artur, us vull donar les gràcies en nom del Parlament de Catalunya pel testimoni de la vostra experiència vital, per l'emoió que heu sabut transmetre i per la força que encara teniu. Us agraïm moltíssim la vostra presència avui aquí. Crec que la vostra presència i les vostres paraules honoren encara més aquesta casa, que és casa vostra i la casa de tothom.

Moltes gràcies, i visca Catalunya!

|